

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 4. mars 1964 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Bondevik, Braadland, Kjøs, Langhelle, Flem (for Langlo), Finn Moe, Nordahl, Jakob Pettersen, Røiseland, Rakel Seweriin, Hambro (for Bergesen), Borgen, Hareide, Lysø (for Hegna), Johs. Olsen, Treholt og Stray.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Lange, handelsminister Trygve Lie og fiskeriminister Magnus Andersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: fra Utenriksdepartementet statssekretær Boyesen, ekspedisjonssjef Halvorsen og sekretær Fleischer, og fra Fiskeridepartementet underdirektør Bjørge og fiskeridirektør Sunnanå.

Formannen: Det er dessverre en møtekollisjon slik at ingen av militærkomiteens medlemmer kan være til stede i dette møte.

Møtet var opprinnelig sammenkalt for at vi skulle få en redegjørelse for Kennedy-runden og for FN's handelskonferanse, men det faller seg slik at utenriksministeren gjerne først vil gi en kort redegjørelse for avslutningen av fiskeriforhandlingene.

Utenriksminister Lange: Jeg tenkte at siden London-konferansen nå har avsluttet sitt arbeid og sluttprotokollen er undertegnet, ville det være av interesse om jeg ganske kort redegjorde for hva som skjedde i slutfasen.

Den tredje sesjon varte fra 26. februar til 2. mars. For uten alle medlemslandene i EFTA og EEC var, som på de tidligere sesjoner, Spania, Irland, Island og fellesmarkedslanenes kommisjon representert.

Sluttprotokollen ble undertegnet den 2. mars av alle deltakerne og deriblant Norge. Denne sluttprotokollen gir en kort, helt nøytral redegjørelse for hva som er foregått, og nevner de resolusjoner som er vedtatt. Sluttprotokollen nevner videre at visse av deltakerne er blitt enige om teksten til en fiskerikonvensjon.

De alminnelige resolusjoner som er blitt vedtatt under London-konferansen, er for det første en resolusjon om fiskerioppsyn og for det andre en resolusjon om beskyttelse av fiskebestanden. Disse to resolusjoner ble vedtatt alt den 17. januar i år, under den forrige, altså den annen, sesjon av London-konferansen. De går begge ut på at disse spørsmål må behandles i en videre ramme, og oppfordrer da den britiske regjering til å ta initiativet til å få sammenkalt en videre konferanse. Det gjelder jo for begge deler at skal det ha noen virkelig betydning og hensikt, bør helst alle de land som fisker i det nordlige Atlanterhav-område, delta i de ordninger man kommer fram til.

Den tredje resolusjon er så den som ble vedtatt på denne siste sesjonen. Det er en resolusjon om de handelspolitiske spørsmål. Dens overskrift er "Resolusjon om adgang til markeder." Denne resolusjon uttaler at handelen med fisk og fiskeprodukter spiller en viktig rolle for mange land i Europa. Den viser til at OEEC

i en rapport fra 1960 – det er et av de siste dokumenter som foreligger før den gikk over til å bli OECD – har fastlagt et sett prinsipper med sikte på å liberalisere forholdene for handel med fisk og fiskeprodukter. Resolusjonen henstiller så til deltakerlandene å utforme sin fiskeripolitikk i samsvar med OEEC-rapportens retningslinjer, for blant annet å beskytte interessene for de land som driver handel med fisk og fiskeprodukter.

Det er altså en meget alminnelig holdt resolusjon for så vidt, men den er av en viss verdi for Norge som en alminnelig prinsipperklæring om en liberal handelspolitikk for fisk og fiskeprodukter. På bakgrunn av at de seks fellesmarkedsland ennå ikke har utformet sin felles fiskeripolitikk var det ikke råd å oppnå mer konkrete tilsagn på konferansen.

Med unntak av Norge, Island og Sveits kom deltakerne på konferansen videre fram til enighet om teksten til en europeisk fiskerikonvensjon. Konvensjonen ble ikke undertegnet nå, men den står åpen for undertegning fra 9. mars til 10. april i år. Konvensjonsteksten svarer i det vesentlige til det man var blitt enig om alt på forrige sesjon, og som jeg har redegjort for her i komiteen tidligere.

Den ordning konvensjonen etablerer, går ut på at kyststaten skal ha full jurisdiksjon og enerett til fiske i området ut til 6 mil. I området mellom 6 og 12 mil skal retten til fiske foruten av kyststaten også kunne utøves av de stater som har drevet et regelmessig fiske i området i tiden fra 1. januar 1953 til 31. desember 1962 – altså i en 10-års periode. De andre kontraherende stater skal ikke drive fiske etter fiskearter eller på fiskegrunner som er vesentlig forskjellige fra dem som har vært utnyttet tidligere.

Bestemmelsen om grunnlinjene har fått en noe annen form enn tidligere og er derigjennom blitt mer akseptabel fra norsk synspunkt. Det står nå at rette grunnlinjer og stengningslinjer for bukter skal være i samsvar med "folkerettens alminnelige regler, spesielt bestemmelsene i Genève-konvensjonen av 29. april 1958 om sjøterritoriet og den tilstøtende sone." Grunnlinjebestemmelsen, som ble endret etter et dansk forslag, er altså ikke lenger knyttet bare til Genève-konvensjonen.

Jeg vil så spesielt henlede komiteens oppmerksomhet på konvensjonens artikkel 12. Det er en ny artikkel som gjelder området for avtalen. Under forrige sesjon var det ikke helt klart hvordan man skulle begrense den geografiske utstrekning av avtalen. Man regnet med at det skulle skje ved en henvisning i avtalens innledning, for eksempel til det nordlige Atlanterhav. Men under denne siste sesjon ble man enig om at den geografiske begrensning skal gjennomføres i et tillegg til artikkel 12, som positivt nevner de kyststrekninger som skal omfattes av avtalen, og dette tillegget ble da utarbeidet under konferansen.

Når det gjelder Sverige, er det etter dette tillegget bare den svenske Skagerak- og Kattegat-kyst som går inn under avtalen. Det har hele tiden vært på det rene at Østersjøen skal falle utenfor. For Danmarks vedkommende er det bare kysten ut mot Skagerak, Kattegat og Nordsjøen som er tatt med i tillegget – altså ikke kysten mot Østersjøen.

Når det gjelder spørsmålet om Færøyene og Grønland, tok konferansen en noe eiendommelig vending. Danmark har hele tiden insistert på at de ikke kunne la

Færøyene og Grønland gå inn under avtalen, og de opererte til å begynne med under den forutsetning at det da skulle komme inn under unntaksklausulen i artikkel 11. Men nå gikk det slik at spørsmålet overhodet ikke kom opp til drøfting under konferansen, i hvert fall ikke i plenum. Istedenfor, som det har vært på tale tidligere, å unnta disse områder fra avtalens alminnelige regler i medhold av artikkel 11, er det altså nå gjort på den måten at Danmark går med for de deler av den danske kyst som jeg har nevnt, mens det ikke sies noen ting om Færøyene og Grønland, så de er altså ikke med i avtalen. Presumptivt kan da Danmark stå fritt – selv som medlem av konvensjonen – til å innføre, som det jo faktisk skjer for Færøyene fra 12. mars i år, en 12 miles grense. På den annen side står de andre parter i avtalen også fritt for så vidt til å foreta de mottrekk overfor Danmark hvor det gjelder Færøyene og Grønland, som de måtte finne opportunt å sette i verk.

En kan vel si at utviklingen også ble noe eiendommelig for Sveriges vedkommende. På bakgrunn av at svenskene ikke kunne godta den nærmere utforming av bestevilkårsklausulen i avtalen, ønsket svenskene en stund å unnta hele svenskekysten fra bestemmelsene til tross for at Sverige likevel hadde til hensikt å tiltre avtalen. Dette tenkte de seg kunne gjøres ved at tillegget overhodet ikke nevnte noen del av den svenske kyst. Denne fremgangsmåte møtte heller ikke noen vesentlig innvending fra de andre delegasjoner. Men til sjuende og sist ble likevel det svenske problemet løst på en noe annen måte. Det ble inntatt en spesiell unntaksklausul som tillater særordninger i Skagerak og Kattegat. Svenskekysten i Skagerak og Kattegat er altså tatt med, men samtidig er det tatt med en unntaksordning for denne kysten. Denne unntaksklausulen er inntatt i den nåværende artikkel 10, som tillater spesialordninger i forholdet mellom medlemmene av EEC, Be-Ne-Lux og de skandinaviske land. Realiteten i saken blir altså at Sverige har fått godkjent en unntaksordning for hele den delen av kysten som omfattes av avtalen.

Det var på bakgrunn av denne utvikling med hensyn til Sverige og Danmark at den norske delegasjon under konferansen reiste spørsmålet om det var mulig for en stat, for eksempel Norge, å delta i avtalen uten å inkludere noen av denne stats kyststrekninger. Til dette ble det svart at Norge ikke kunne få godkjent en slik fremgangsmåte fordi Norge ikke aksepterte avtalens hovedprinsipper. Spørsmålet om Norge kunne være med bare for en del av kystens vedkommende ble ikke reist.

Som kjent fremmet Norge på det forrige møte et forslag om norsk deltakelse mot at de andre kontraherende stater som hadde tradisjonelle fiskerier, fikk adgang til å fortsette sitt fiske fram til 31. oktober 1974. Som kjent ble det forslaget ikke godtatt under forrige sesjon. I tiden mellom de to sesjoner rettet, som komiteen vil vite, den norske regjering diplomatiske henvendelser til Belgia, Frankrike, Nederland, Storbritannia og Forbundsrepublikken Tyskland, med sikte på å få forslaget akseptert. Men først samme morgen som den tredje sesjon av forhandlingene åpnet i London, meddelte den britiske regjering underhånden at Storbritannia ikke kunne godta denne ordning. Denne meddelelse er senere blitt skriftlig bekreftet.

Under konferansen denne siste sesjon holdt den norske delegasjons formann et innlegg som gjorde oppmerksom på det britiske svar. Det ble videre gjort oppmerksom på at det norske tilbud var en vesentlig innrømmelse fra norsk side, og at Norge i det hele var innstilt på å samarbeide med de andre europeiske land om alle de spørsmål som ble drøftet på konferansen. Etter det tok den belgiske representant ordet på vegne av fellesmarkedslanene og uttalte at man på belgisk side nøye hadde overveiet det norske forslaget, men at forslaget ikke lot seg passe inn i avtalen. Storbritannias representant ga uttrykk for det samme synspunkt. Både fra britisk og fra belgisk side ble det ytret ønske om at Norge i sin tid ville finne det mulig å tiltre avtalen. En tiltredelse fra Norge ville på et hvilket som helst tidspunkt bli hilst velkommen av de andre traktatparter. Men det må da hvis vi skulle komme til at det var ønskelig for oss å tiltre, altså forhandles med hver enkelt av avtalens parter.

Formannen: Jeg vil takke for redegjørelsen.

Siden også vår forhandlingsdelegasjons formann er til stede, er det vel praktisk hvis de av medlemmene som har noen spørsmål å stille eller noe de gjerne vil ha opplysninger om, retter slike spørsmål enten til utenriksministeren eller til delegasjonens formann. Men jeg er av den oppfatning at hvis man skal ha noen debatt blant annet om hva man skal gjøre fremover, må det skje i et annet møte, hvor også sjøfarts- og fiskerikomiteens medlemmer er til stede.

Bondevik: Eg har berre eitt spørsmål. Eg la merke til at utenriksministeren i dag nytta uttrykket "regelmessig" fiske då det galdt unntak mellom 6 og 12 mil, medan det før i alle fall har vore kalla "tradisjonelt" fiske. Eg går ut frå at det ikkje er nokon nyanse-skilnad mellom dei to uttrykka. Men eg vil gjerne koma med eit spørsmål i samband med dette, for det kan sjølvsagt verta aktuelt dersom me skulle tenkja på å godkjenna avtalen i si tid. Spørsmålet er: Tydar "regelmessig" fiske eller tradisjonelt fiske det at dersom vedkomande nasjon har fiska regelmessig innafør 12 mil, då kan han fiska med *alle* slag reiskapar, eller er det dei reiskapane som han har nytta før? Det kan jo tenkjast at det vert nye reiskapar som ein vil bruka i fisket, og spørsmålet er då om dette uttrykket "regelmessig fiske" eller "tradisjonelt fiske" er slik å forstå at ein kan bruka kva slag reiskapar det er. Jamvel om desse nasjonane ikkje har hatt dei før i dette feltet, kan dei då køyra inn med dei nye reiskapane?

Utenriksminister Lange: Jeg tror ikke det ligger annet i den forskjellen i ordbruk – regelmessig fiske i en bestemt periode og tradisjonelt fiske – enn at man har en tidsbegrenset periode og at det skal være drevet regelmessig fiske gjennom de 10 årene.

Med hensyn til bruken av redskaper, er det vel ingen begrensning i konvensjonen. Den eneste begrensning man har der, ligger i dette nokså vage om at de ikke skal drive fiske etter andre fiskeforekomster eller på andre fiskegrunner enn de regelmessig har fisket på i de siste 10 år. Hvis det ikke skulle være en riktig oppfatning, ber jeg fiskeridirektøren korrigere det.

Fiskeridirektør Sunnanå: Jeg kan bekrefte det utenriksministeren har sagt. Det skal altså i prinsippet ikke drives annet slags fiske enn det som vanligvis har vært drevet før, men en har ikke referert til redskaper, for en vil ikke legge noe slags bånd på utviklingen. Det skal imidlertid ikke fiskes etter andre fiskesorter og ikke på andre fiskefelter innenfor dette 6-milsbeltet enn det har vært gjort før. Når det er brukt et uttrykk som til norsk kan oversettes med "regelmessig fiske" istedenfor "tradisjonelt fiske", er det av praktiske grunner.

Hareide: Stillingen er fremdeles uklar når det gjelder Færøyene og Grønland, men spørsmålet er jo av stor betydning for oss særlig når det gjelder Grønland. Jeg vet ikke om fiskeridirektøren, som har vært delegasjonens formann, kunne si noe om sitt syn på hva som vil skje eller kan skje fra Danmarks side når det gjelder Færøyene og Grønland? Det har, som sagt, stor betydning for oss, som har våre fiskefarkoster i disse farvann.

Formannen: Vil fiskeridirektøren spå om fremtiden?

Fiskeridirektør Sunnanå: Jeg er ikke sikker på om jeg helt har forstått hr. Hareides spørsmål. Jeg går ut fra at det som nå diskuteres, er problemene i samband med London-konferansen og avtalen der. Men jeg har inntrykk av at hr. Hareide tenkte på de norske fiskere ved Grønland for eksempel og hva en kunne vente seg der?

Hareide: Status quo i dag og hva en kan vente seg. Forestår det noe fra Danmarks side som vil hindre oss?

Fiskeridirektør Sunnanå: Det er kjent at 12-milsgrensen blir effektiv for Vest-Grønland fra 31. mai 1973, tror jeg det er, men inntil den tid kan en fiske inn til 6 mil. Det er situasjonen ved Grønland.

Røiseland: Formannen har sett ei nokså trang ramme for dette ordskiftet, men eg skal prøve å halde meg så nokolunde innafor ramma.

Det var eit spørsmål eg gjerne ville kome med. Det blei sagt i pressa frå London at engelskmennene underhand skulle ha kome med eit tilbod om unnatak for den norske kysten frå Stad og nordover. Er det rett, og i kva form kom det og kor presist var det? Det var det eine spørsmålet.

Det andre spørsmålet er: Er det sannsynleg at dei andre landa no i nokolunde nær framtid vil ha ein ny konferanse for å drøfte omsetningspolitikken, og dersom det er sannsynleg at dei kjem til å ha det, kan vi rekne med å bli inviterte då eller blir vi då sette utanfor?

Sjølv sagt har eg også lyst til å spørje kva Regjeringa no vil gjere, men det får eg vente med til neste gong. Det er jo det viktigaste spørsmålet i det heile!

Utenriksminister Lange: Det underhåndstilbudet fra England kjenner jeg bare fra pressen, så der må jeg sende spørsmålet videre til delegasjonens formann.

Med hensyn til det andre spørsmålet, vil jeg også henvise til delegasjonens formann. Det må vel være avklart i en viss grad dette hypotetiske spørsmålet. Men min vurdering er at i nær fremtid blir det ikke noen ny konferanse av dem som deltok på fiskerikonferansen i London, og det av den bestemte grunn at De seks først vil diskutere seg imellom hvordan de skal utforme sin fiskeriordning. Først når de har den diskusjonen bak seg og er kommet noenlunde fram til et resultat der, vil de være villige til å diskutere ordningen for handelen med fisk i en videre ramme. Men der igjen er jeg åpen for korreksjon fra direktør Sunnanå hvis han har andre opplysninger.

Fiskeridirektør Sunnanå: Når det gjelder det første spørsmålet fra hr. Røiseland, må jeg fortelle at et slikt tilbud fra britisk side er ukjent for meg. Jeg har også bare sett det i pressen. Det ble ikke fremsatt noe slikt forslag eller tilbud fra noen av delegasjonene under konferansen, og det ble heller ikke nevnt i den form under private samtaler som jeg hadde for eksempel med britiske delegerte. Det eneste som ble sagt, var at vi ikke måtte regne med å få hele norskekysten god tatt som unntak. Mer ble det ikke sagt på dette punkt.

Når det gjelder det andre spørsmålet, tror jeg man har grunn til å vurdere det på følgende måte: når det gjelder resolusjonen om handelen, har den fått en alminnelig form. Vi har en mistanke om – og har visse holdepunkter for en slik oppfatning, – at Storbritannia prøvde å få en noe mer klar formulering, som gikk ut på at de som sluttet seg til avtalen, i en viss grad skulle konsultere hverandre når det gjaldt handelsspørsmål. De gikk ikke lenger, men dette ble avvist av De seks, etter det vi kunne forstå. De seks ville ikke ha det med, og forklaringen er vel nokså nærliggende. De har ikke utarbeidet sin egen fiskeripolitikk og vil ikke binde seg til konsultasjoner med andre før de har gjort det.

Røiseland: Det var eitt tilleggsspørsmål. Når det gjeld dette tilbudet om ei deling av norskekysten ved Stad, må eg seie at første gong eg høyrde snakk om det, var det i eit møte i utanrikskomiteen, og det kom frå statsrådene. Det var i alle fall før eg hadde sett det i pressa, men det var ikkje lenge etterpå at det kom i ei melding frå London. Men då må jeg spørje: Kvar har statsrådene fått vite dette?

Utenriksminister Lange: Mitt svar er at en antydning i London under fiskerikonferansen har jeg kjennskap til bare fra pressen. Den antydning som ble gitt ad diplomatisk vei, er ikke trukket tilbake, men den ble ikke urgert overfor delegasjonen på London-konferansen.

Røiseland: Men har det då kome fram til våre ambassadørar på diplomatisk veg ei slik antydning? Ein må jo ha lov til å tru det etter dette.

Utenriksminister Lange: Ja, antydningen kom vel i en samtale – men jeg kan ikke nå i øyeblikket huske om det var i London eller her i Oslo ...

Røiseland: Frå engelsk side?

Utenriksminister Lange: Nei, den geografiske presiseringen fra Stad og nordover kom fra nederlandsk side.

Statsråd Magnus Andersen: Jeg skal ikke foranledige noen debatt, men jeg vil bare føye noen ord til det utenriksministeren sa i sin redegjørelse.

Selv om man ikke har fått anledning til å studere disse dokumentene grundig, kan man likevel si at teksten til den konvensjon som man ble enig om i London, er så pass uklar at man i hvert fall på vesentlige områder vanskelig kan si om den i grunnen fastsetter det ene eller det andre. Dette tolker jeg på den måten at hvis den ikke hadde blitt så uklar, ville man ikke ha kommet fram til noen konvensjon, i all fall ikke på denne konferansen.

Jeg har sett litt på disse tingene i forhold til spørsmålet om en deling av kysten osv., og det dukker her opp en hel del spørsmål. Det som nå må gjøres, er at man må forsøke å samle disse tingene og få en vurdering av dem.

Jeg tror ikke man skal sitte med den følelse i dag at det var en mulighet til stede for at man fra norsk side kunne ha sagt at vel, vi kommer med tilbud om at vi kan være med i konvensjonen for den og den delen av kysten, og at problemene dermed ville være løst. Så enkelt er det ikke. Og hvis man ser på den artikkel som før var artikkel 12 og som nå er artikkel 11, vil man se at det heller ikke er så enkelt når det gjelder Skagerak- og Kattegat-området. Det er her åpnet adgang for de skandinaviske land til å lage ordninger som er uavhengig av denne konvensjonen, men heller ikke her er forholdet helt klart, for det er et spørsmål om ikke området utenfor 6-milsgrensen kommer inn under bestemmelsene i konvensjonen. Det er heller ikke klart hva som ville skje hvis vi gikk med på en deling ved Stad. Man ville ikke uten videre kunne anta at dermed var problemet løst for den nordlige del av kysten. Det står riktignok skrevet noe slikt som at en stat kan være med for en del av kysten, og resultatet for svenskenes vedkommende var jo i grunnen at de ble med i denne konvensjonen uten at noen del av deres kyst reelt kommer inn under konvensjonen, men man skal ikke sitte med den følelse at hvis vi hadde kommet med tilbud om at vi kunne være med for den og den delen av kysten, ville det hele ha vært i orden, for vedkommende stat kan ikke dermed regne med å kunne disponere fritt over den øvrige del av kysten. Her reiser det seg en hel rekke spørsmål, og om vi fikk en aksept på størstedelen, er det et spørsmål hva som ville skje i 1970, eller i 1974 hvis overgangstiden ble forlenget med fire år. Jeg tror nok man måtte ta seg tid til å se nøye på det hele hvis man eventuelt skulle diskutere et forslag i form av tilbud om den antydde ordning.

Når det gjelder det hr. Røiseland var inne på med hensyn til hvordan spørsmålet om en deling ved Stad, kom opp, vil jeg bare si at da man begynte å snakke om det, var det vel først og fremst fordi man vurderte spørsmålet om hvor

vidt man skulle komme med et tilbud fra Norge. Det ble også diskutert på det grunnlag om det skulle komme i tillegg til de fire årene som vi skulle gå med på.

Min konklusjon er imidlertid at den konvensjon som foreligger i dag, og som skal ligge ute til undertegning til 10. april, er meget uklar, og det tror jeg er et resultat av alle de om og men som suksessivt er kommet fra de enkelte land. Man har ønsket å forsere fram en konvensjon selv om den skulle bli uklar, og så skal man studere disse tingene etterpå. Når det gjelder de spørsmål som reiser seg med hensyn til en skandinavisk ordning for Skagerak- og Kattegat-området osv., tror jeg det i dag vil være vanskelig – ja, jeg ville betrakte det som en umulighet – å kunne si klart og konsist hva denne konvensjonen egentlig innebærer.

Hambro: Det er et par spørsmål som jeg ikke synes er helt klart besvart her.

La oss begynne med det fiskeriministeren sa nå sist, at denne konvensjon er meget uklar. Det kan godt være at den er meget uklar. Den første konklusjon man må trekke av det, er at det må noe gjøres så vi kan få tilstrekkelig dokumenter, slik at Stortingets medlemmer kan få et visst inntrykk av hva konvensjonen går ut på. Jeg tror vi har så pass mange flinke folk både i Utenriksdepartementet og i andre departementer at det måtte være mulig å gi oss et visst inntrykk av hva konvensjonen går ut på. Det var det første.

Så var det det neste spørsmål. Så vidt jeg har forstått av det som er sagt her, skulle det være helt klart at Norge kan undertegne avtalen og bli med som opprinnelig avtalepart, hvis vi gjør dette innen 10. april, men hvis vi gjør det etter 10. april, vil vi, så vidt jeg har forstått av utenriksministerens redegjørelse, bli ønsket hjertelig velkommen av de andre deltagerland, men blir da nødt til å forhandle med hvert enkelt av dem, og vi har ingen garanti for at vi da kan komme med på akkurat samme basis som de andre. Dette må bety at vi har en frist fra i dag til 10. april til å bestemme hva vi ønsker å gjøre. Den naturlige konklusjon av dette er vel at vi må få de nødvendige dokumenter og redegjørelser, slik at dette kan diskuteres på et solid grunnlag i Stortinget, og en fremtidig fiskeripolitikk kan trekkes opp før fristens utløp.

Her kommer da et spørsmål til, som jeg ikke har helt forstand på. Det gjelder dette med de nordligste fylker.

Så vidt jeg har forstått etter det som er blitt sagt her, har det vært tale om at Norge eventuelt, hvis det var noen sjanse for å få det godtatt av de andre parter, skulle foreslå at vi kan gå med på konvensjonen, men med unntagelse for de tre nordligste fylker. Hvis jeg har rett i det, kommer da spørsmålet opp: Er det noen bestemmelse i avtalen om at man kan slutte seg til denne med et slikt forbehold? Er det noen som helst sjanse for at de andre vil gå med på at vi gir vår underskrift med det forbehold at bestemmelsene ikke gjelder for de tre nordligste fylker? Det er et nokså viktig spørsmål, som jeg tror vi må vite mer om.

Så har jeg et spørsmål til, som er mer et detaljspørsmål, men som jeg tror har en viss interesse. Jeg mener å ha lest i avisene – jeg tror det var i dag – at England nå holder på å innskrenke sin import av fisk fra Færøyene. Hvis det er riktig at England først går med på en unntagelse fra konvensjonens bestemmelser for

Færøyene, og så øyeblikkelig innskrenker importen fra Færøyene, så blir jo det privilegium de har fått, ganske vesentlig innskrenket. Jeg vil gjerne vite om det er riktig det som står i avisene, og om ikke dette da kanskje betyr at England også vil innskrenke sin import av norsk fisk, hvis vi får godkjent et forbehold for våre tre nordligste fylker?

Det var de tre spørsmål jeg gjerne ville vite litt mer om.

Utenriksminister Lange: Det er klart at hvis vi vil være med som opprinnelige medlemmer, må vi bestemme oss før 10. april. Og etter det som skjedde på den siste fase i konferansen, måtte det da være ved at vi erklærte at vi gikk med og aksepterte fullt ut konvensjonens bestemmelser for den og den del av kysten. Dermed ville automatisk den delen av kysten som ikke var nevnt, komme utenfor konvensjonens bestemmelser.

Det er klart at fra Regjeringens side vil det bli gjort alt for at dokumentene kan bli oversatt så raskt som mulig, og at de kan bli tilgjengelige i første rekke for de to komiteer i Stortinget som har deltatt i diskusjonene, med en kommentar fra Regjeringens side om hvordan vi for vår del mener at konvensjonens bestemmelser er å forstå.

Så med hensyn til spørsmålet om britenes holdning til Færøyene. Hvis jeg har lest avisene riktig, er det som foreligger i dag, at de britiske trålerselskaper har truet med en slik aksjon mot Færøyene. Men det foreligger ikke noe fra den britiske regjeringens side i denne saken overhodet.

Fiskeridirektør Sunnanå: I anledning av den fortolkning som utenriksministeren ga om at vi i tiden fram til 10. april vil kunne bli med uten å forhandle med partene, vil jeg få lov til å si at det har vi ikke noe tilsagn om. Det er opp til de andre parter å si at det er greit, men hvis de vil forhandle, må de selvfølgelig ha rett til å kreve det, så dette kan vi ikke si vi vet noe om.

Jeg antar at det i alle tilfelle vil bli forhandlinger hvis Norge skal tiltre avtalen, men jeg tror det er riktig å si at det vil bli lettere forhandlinger hvis vi gjør det innen 10. april. Da kan vi antagelig få gjort det med mindre formaliteter osv. omkring forhandlingene.

Når det gjelder det spørsmål som ble reist av hr. Hambro om importen til England av færøysk fisk, så er det en meget viktig historie som ble kunngjort på en pressekonferanse som den britiske trålerorganisasjon holdt på mandag. Jeg har det dokumentet som ble levert ut der; sperrefristen på det utgikk i går akkurat på det tidspunkt da den britiske landbruksminister ga melding om konferansen i Parlamentet. Det er altså en systematisk reduksjon av den færøyske fiskeeksport til Storbritannia gjennomført av den britiske fiskeindustri og administrert av en komite nedsatt av britisk fiskeindustri. Eksporten fra Færøyene til Storbritannia er redusert til stort sett en tredjedel av det den har vært i den senere tid. Her var det opplagt en misforståelse fra hr. Hambro.

Når det gjelder Danmarks deltakelse i avtalen, så er Danmark med i konvensjonen med den egentlig danske kyst til Nordsjøen og Skagerak, mens

Færøyene og Grønland er unntatt. Men dette har de ikke fått samtykke til av de andre konvensjonsparter. Danmark har gjort dette ensidig. De har ikke av noen av de andre partene fått godkjent noen grense for Færøyene eller for Grønland.

Det er ikke den britiske regjering som boikotter færøyisk fisk, det er britisk fiskeindustri. Men jeg skulle gå ut fra at hvis Storbritannia hadde godkjent grenseordningen for Færøyene, ville de ikke ha kunnet tillate satt i verk en slik aksjon mot færøyisk fiskeeksport. Da ville de hatt en viss forpliktelse på seg til å stoppe noe slikt. Egentlig har Danmark ikke oppnådd noen ting når det gjelder Færøyene og Grønland, og det er det som her i grunnen er problemet.

Det som jeg spurte om lørdag kveld under konferansen, var om det var mulig for et land å bli med i konvensjonen og bare la avtalen gjelde for en del av sin kyst og la resten være utenfor. Da ble det svart nei, en måtte godkjenne formålet. Det var svaret fra den tyske representanten. Den hollandske representanten, som var formann i redaksjonskomiteen, sa at om en holdt en kyststrekning utenfor, kunne en ikke dermed gjøre hva en ville for den strekningen heller. Den fortolkningen godkjenner ikke danskene. Jeg har snakket med den danske formann om dette, og han godkjenner ikke det.

Her er da et av de uhyre uklare punktene i denne avtalen, og denne uklarheten oppstår ved at Storbritannia og De seks er fullstendig oppmerksom på problemet med Danmark, men lar det ligge og ikke tar det opp og løser det innenfor avtalens ramme. De bare lar det eksistere.

Borgen: Jeg har et ganske enkelt spørsmål som jeg håper formannen for vår forhandlingsdelegasjon kan svare på. Under diskusjonene i den utvidede utenrikskomite og fiskerikomiteen har vi jo stadig vært inne på faremomentene ved at vi eventuelt ikke ble med i konvensjonen, og konsekvensene når det gjelder vår eksport av fisk både til Storbritannia og til De seks. Nå har vi hørt litt om reaksjonen overfor en av partene, nemlig overfor Færøyene. Jeg har også festet meg ved denne resolusjonen fra de britiske trålere og anmodningen om restriksjoner. Dette setter de altså i verk overfor Færøyene på egen hånd, i ganske stor utstrekning, så vidt jeg har forstått.

Mitt spørsmål er om det til delegasjonen nå under slutfasen i forhandlingene er kommet opplysninger og uttalelser som tyder på at vi kan bli møtt med noe lignende? Nå anser jeg situasjonen for mindre farlig for oss, hvis de setter i verk slike restriksjoner mot Færøyene, for et sted vil jo britene måtte ta sin fisk fra, og reduserer de fiskeimporten fra Færøyene, blir det mer fra de andre leverandører. Vår frykt har vært at det kunne komme i gang noe lignende overfor oss. Nå hører vi at konvensjonen er uklar, og at det ikke er noe i den som gir grunnlag for en umiddelbar frykt for dette, men det ville som sagt være av en viss interesse for oss for vurdering av hele problemkomplekset framover å høre om det er kommet noe konkret i den retning at vi kan vente oss restriksjoner og i hvilken form, og hvordan delegasjonen i tilfelle vurderer de opplysninger som måtte være kommet om det.

Fiskeridirektør Sunnanå: Nå må en være klar over at vi har jo vår avtale med Storbritannia fra 1960, som gjelder til 1. oktober 1970, og det er i all fall sagt fra britisk side at denne avtalen står ved lag uansett hvordan det går med den nye avtalen, så jeg tror ikke det kan gjøres noen verdens ting i denne perioden fram til 1970. Det forhindrer ikke at hvis en diskuterer med forskjellige briter som er interessert i fiskeindustrien, og som kanskje også er politisk knyttet til den, så vil en kunne møte en holdning som ikke er noe særlig vennlig. Det vil jeg ikke se bort fra, men ellers tror jeg en skal ta det med ro når det gjelder Storbritannia.

Ellers er dette spørsmålet om hva som kan hende på det handelspolitiske plan i fremtiden, en vurderingssak, og jeg tror ikke det er min oppgave å vurdere det nå her i denne forsamling, men bare å fortelle det jeg har fått av opplysninger og erfaringer som kan være av betydning. Men fra Storbritannias side tror jeg ikke det er noen som helst slags fare, bortsett fra at jeg ikke holder det for urimelig at de ved slutten av 1960-årene, altså ved slutten av 10-årsperioden, vil reise spørsmålet om vi er villige til å forhandle med dem om en forlengelse av denne perioden, og å forlenge overgangsrettighetene ytterligere for en kortere eller lengre periode. Jeg tror nok en skal være klar over at det kan en stå overfor.

Når det gjelder fellesmarkedslandene, hadde vi inntrykk av at de ikke ønsker – eller i all fall ikke ønsker å gjøre kjent nå på noe vis at de vil foreta represalier mot noen andre. Det var tydelig at de var veldig omhyggelige med å unngå å komme med noen slags uttalelser som skulle tyde på det. Det var vårt bestemte inntrykk.

Røiseland: Eg har eitt tilleggsspørsmål. Eg vil gjerne få spørje om ikkje faren kan liggje på eit anna hald? Vi må gå ut frå at England står fast ved avtalen og ikkje kjem med mottiltak og restriksjonar. Men sett no at desse som skriv under denne avtalen, blir einige om å gå til ei viss liberalisering av handelen og gjev kvarandre visse fordelar. Då risikerer vel vi at vi ikkje får dei fordelane, og det kan vere like gale det.

Fiskeridirektør Sunnanå: Det er på det punkt at vi har mistanke om at Storbritannia prøvde å få inn en uttalelse om handelen. Men på det nåværende tidspunkt vil ikke De seks binde seg til det. Vi kan ikke garantere at dette er riktig, men at det er diskutert, vet vi.

Siden det er her i denne forsamling, vil jeg også få lov å si at det er en viss fare for at det forslaget kom fra Sverige, men det greide vi ikke å få rede på. Svenskene sa at det kom fra Storbritannia, og da vi snakket med britene, sa de at det kom fra svenskene. Men det forsvant under drøftingene.

Kjøs: Sist vi drøftet denne saken i de to komiteene, ble det sagt bl.a. av meg at vår delegasjon måtte søke så langt det var mulig, å bringe på det rene hvilke særordninger vi i tilfelle kunne oppnå. Nå har delegasjonens formann opplyst at i en samtale underhånden med representanter for den engelske delegasjon, så vidt jeg forstår, ble det sagt at vi ikke kunne regne med å få unntatt hele kyststrekningen.

Jeg vil spørre om dette er alt som delegasjonen kan meddele konkret om mulige særordninger for oss. Når man skal behandle denne saken videre og forsøke å vurdere det hele, så kommer jo dette spørsmålet om hvilke særordninger vi kan oppnå, til å bli nokså avgjørende, og det som ble sagt der, og som delegasjonens formann har opplyst, er jo ikke meget å hjelpe seg med når man skal vurdere saken.

Jeg vil gjerne høre om dette er alt som kan opplyses om dette spørsmål?

Fiskeridirektør Sunnanå: Ja, jeg tror nok jeg må bekrefte det. Delegasjonen oppfattet sin instruks slik at vi ikke under noen omstendigheter, ikke en gang i private samtaler, måtte antyde muligheten for en deling av kysten, med forskjellige grenser. Derfor kunne vi ikke nevne noe slikt i det hele tatt, og måtte avvise det i den utstrekning vi hørte det.

Braadland: Jeg må, som hr. Røiseland, komme tilbake til de pressemeldingene vi fikk under den første tiden av konferansen, hvor det het seg at Danmark ville få unntak for Færøyene og Grønland. Nå har vi fått vite at de ikke har fått unntak. Tvertimot henger ordningen for Færøyene og Grønland helt i luften. Vi har videre hørt at det på britisk side er aksjoner i gang for å gjøre det vanskelig for Færøyene. Hva grunner de seg på disse første meldingene vi fikk om at Færøyene og Grønland kunne få særordninger? Var det noe fast tilsagn der, og hva gikk det ut på?

Fiskeridirektør Sunnanå: Under konferansen fikk, så vidt vi kunne bringe på det rene, aldri danskene noe tilsagn om at de kunne få noen særordning for Færøyene og Grønland. Tvertimot var det holdt et kraftig britisk innlegg som gjorde det klart at de ikke ville kunne få det. Men da vi spurte danskene hvorledes de ville løse det spørsmålet med Grønland og Færøyene, fikk vi aldri noe skikkelig svar, bare det at de håpet nå på at det skulle gå i orden allikevel. Hvis det var noen slik pressemelding, har det aldri eksistert noe reelt grunnlag for den, så den måtte være grepet ut av luften, som det heter.

Johs. Olsen: Vi har nå hørt her at til 1970 har vi en avtale med England, og innen den tid kan man ikke vente noen represalier om ikke vi er med på konvensjonen. Vår avtale med England står ved lag til 1970, så i den tiden kan det ikke bli noen handelsmessige represalier.

I de tidligere møter vi har hatt, ble det nevnt spørsmålet om en forlenget overgangsordning til 1974, hvorved de øvrige deltakere ville få disse ti årene på samme måte som England og Russland. Som vi har hørt, ble en slik ordning ikke godtatt, og det var ikke et tilstrekkelig tilbud fra norsk side.

I diskusjonene vi har hatt, ble det også nevnt at det hadde en viss indirekte betydning at de land som inngikk avtale om en slik overgangsordning til 1974, dermed indirekte godkjente vår 12-milsgrense, og at vi ved en eventuell rettsak i Haag, som det ble truet med, sto sterkere når de hadde gått med på en slik overgangsordning.

Nå er mitt spørsmål om utenriksministeren eller delegasjonens formann kan svare på om det kom fram noe ønske f.eks. fra Vest-Tyskland og Frankrike, som har interesse av fiske på det nordlige Norge, om å få de samme vilkår med en overgangsordning som England? Det er av betydning å vite hva man på møtet i London erfarte om det.

Fiskeridirektør Sunnanå: Til det kan jeg svare at den tyske delegasjon underhånden overfor oss gjorde helt klart at Tyskland er sterkt interessert i å få en slik avtale som Storbritannia har med oss. Noe av det siste som formannen for den tyske delegasjon sa til meg da vi skiltes, var at han håpet vi kunne treffes ganske snart og bringe den saken i orden.

Franskmennene nevnte ikke noe slikt i det hele tatt, men det har vært en noteveksling der som jeg har sett, og en kan gå ut fra at Frankrike også er interessert. Men Frankrike har hittil ikke vist den samme interesse som Tyskland, verken underhånden eller i noteveksling.

Utenriksminister Lange: Får jeg bare lov å si, siden det har vært nevnt noteveksling her, at situasjonen også for Frankrikes vedkommende er den at vi har tilbudt å forhandle med franskmennene om en overgangsordning, men franskmennene har hittil ikke vist tilstrekkelig interesse. De har sagt at de har ikke hatt tid til å forhandle.

Fiskeridirektør Sunnanå: De hadde ikke hatt tid til å svare, og i en samtale vi hadde nede i Paris, beklaget de at de ikke hadde svart hittil, men det kom seg av forholdet til Fellesmarkedet.

Bondevik: Eg må få koma litt tilbake til det spørsmålet som no har dukka opp, og som me har drøfta på fleire andre møte – dette med eventuell deling av den norske grensa, kysten. Eg forstod fiskeridirektøren slik at delegasjonen hadde kjent seg så sterkt bunden av det mandatet han hadde fått, at han så å seia hadde late denne saka liggja, utan å gjera nokon ting for eventuelt å få fram eit framlegg. Eg hugsar spesielt at under det siste møtet hevda eg sterkt – og eg har same synet i dag – at det ikkje måtte koma noko framlegg frå *norsk* side om deling av kysten, derimot var det mange av oss som var interesserte i at dei andre, om dei kunne tenkja seg ei deling, kom med eit framlegg som me på norsk side kunne vurderer. Men eg forstår det slik at delegasjonen ikkje har gjort noko for at f.eks. hollendarane skulle nemna det framlegget som dei på eit tidlegare tidspunkt hadde vore inne på, på diplomatisk veg. Heller ikkje har det vore gjort noko overfor engelskmennene; dei informasjonar som komiteen fekk, kunne jo tydst i den lei at *dei også* kunne tenkja seg ei deling av den norske kysten, utan at det var sagt eksakt kva denne delinga skulle gå ut på. Difor synest eg det er noko sørgjeleg, dersom det var slike planar frå den andre sida, at det ikkje var mogleg å få desse planane fram til drøfting med den norske delegasjonen. Eg er heilt samd med delegasjonen i at *han* ikkje kunne eller burde ta opp dette spørsmålet. Men det var altså heilt umogleg så å seia gjennom ei bakdør å

få stimulert dei andre til eventuelt å kasta fram ein slik tanke som vår delegasjon kunne vurdera – er det rett forstått?

Statsråd Magnus Andersen: Jeg kunne tenke meg at svaret på det spørsmål som hr. Bondevik reiste, ligger i den vurdering at man jo må anta at på denne konferansen i London har – når det gjelder landene innenfor De seks – både Vest-Tyskland og Frankrike til enhver tid forsøkt å vite hvor vi var hen, og man må anta at også britene har holdt seg godt orientert, og hvilke muligheter var det da for at det skulle komme noe tilbud? Man må være klar over at hvis både Frankrike, Storbritannia og Vest-Tyskland skulle komme med tilbud som skulle være dekkende for dem, da måtte de gå imot det som de selv har hevdet når de har diskutert unntak for Grønland eller andre, at skal det være tale om unntak, må det være for kyststrekninger hvor fisket er av vesentlig betydning for befolkningen. Og vi vet jo hvor Storbritannia og Vest-Tyskland er interessert i å fiske ved norskekysten, derfor kunne de i virkeligheten ikke fremme noe tilbud, for da ville det gi Norge mulighet for å si: "Hva betyr dette? Det går jo på tvers av det som man ellers har hevdet." Så jeg tror svaret på det spørsmål er at de ikke kunne komme med noe tilbud, fordi et slikt tilbud ville gå så sterkt imot norske interesser at det ikke var mulig å reflektere over det.

Fiskeridirektør Sunnanå: Det kan godt være at statsråd Andersen har rett i den vurderingen, men jeg må tilstå at jeg har fundert en god del på hvorfor det ikke kom noe tilbud fra noen av de andre. Det var klart at vi måtte oppfatte vår instruks slik at vi ikke måtte røre ved det spørsmålet, vi måtte ikke engang underhånden antyde noen ting. Men det kom ikke noe tilbud fra noen, det er et faktum, og jeg vil ikke si at det er en vurdering, men jeg vil kalle det en mistanke som jeg fikk under hele konferansen, at Storbritannia av en eller annen grunn ikke ønsket at vi skulle bli med, og "De seks" spilte lojalt med i den historien. Det er bare en mistanke, som jeg selvfølgelig ikke kan begrunne, men det er så rart med det – når en daglig i flere uker skal diskutere med dem og sitter i slike konferanser, så får en et visst inntrykk. Det ble i all fall ikke gjort noen forsøk – det konstaterer jeg – fra britene, og heller ikke fra de andre, på å levere et eller annet forslag som kunne bli brakt hit til Oslo til nærmere vurdering av myndighetene. Det må en kunne slå fast.

Bondevik: Eg kan godt tenkje meg at fiskeridirektøren har rett i si vurdering der. Men det heile er jo faktisk nokså merkeleg. Når me tenkjer på Danmark, Færøyane og Grønland, så har jo faktisk Danmark fått ei deling av sin kyst, for Færøyane må høyre til det danske riket, og Grønland gjer det vel like eins. Dei har altså utan vidare fått ein del av sin kyst inn under konvensjonen, og ein del av kysten er altså utanom konvensjonen. Og når Noreg f.eks. ikkje kunne få eit slikt tilbod – sjølv om dei geografiske tilhøva er noko ulike – så er eg redd for at det ligg noko under det, slik som fiskeridirektøren meinte, at me faktisk her var i ein slik situasjon at dei ikkje var noko særleg interesserte i å få oss inn i konvensjonen på dette tidspunkt.

Utenriksminister Lange: Jeg tror hr. Bondevik ikke må se bort fra at situasjonen jo allikevel var en annen for Danmarks vedkommende enn for Norges. Danmark ga positivt uttrykk for at de ønsket å være med og å akseptere konvensjonens system for sin Nordsjøkyst og for sin kyst mot Skagerak og Kattegat med forbehold om skandinaviske ordninger. Fra norsk side forelå det ikke noe tilsvarende tilbud, og derfor kunne vi ikke vente å bli møtt på samme måten som Danmark.

Formannen: Flere har ikke forlangt ordet, og da kan vi vel anse denne "spørsmålstime" for avsluttet. Vi får da komme tilbake til saken senere i et fellesmøte med fiskerikomiteen når der foreligger mer dokumenter i saken.

Jeg skal da få lov å takke fiskeridirektøren og de embetsmenn som har vært til stede under behandlingen av denne sak.

— — —

(Fiskeridirektør Sunnanå og de tilstedeværende embetsmenn, med unntagelse av ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen, forlot her møtet.)

Formannen: Vi går da videre til neste punkt på dagsordenen, som er en *redegjørelse av utenriksministeren om kommende økonomiske forhandlinger.*

Utenriksminister Lange: Jeg er kommet til at det vil være riktig at jeg gir en redegjørelse i åpent møte – om mulig neste onsdag – om dette emnet, men jeg har gjerne villet redegjøre her i komiteen først, slik at jeg under utarbeidningen av den endelige redegjørelse kan ta hensyn til mulige reaksjoner her i komiteen.

Den internasjonale handelspolitiske situasjon vi står overfor, er lite oversiktlig, den er i mange henseender teknisk komplisert, og den er dessuten i stadig bevegelse. Derfor er det ikke lett å skille ut hovedlinjene i utviklingen eller å sette enkelthendingene inn i en bredere sammenheng. Det er ikke mindre vanskelig å vurdere realistisk hvilke konkrete resultater de ulike bestrebelser som er i gang, eventuelt kan føre til.

Jeg konsentrerer meg i dag om tre emner, nemlig utviklingen i forholdet mellom de to europeiske markedsdannelser, EFTA og CEE, de kommende tollforhandlinger under Generalavtalen for tolltariffer og handel, GATT, og endelig De forente nasjoners konferanse om utvikling og handel. Mange andre handelspolitiske problemer fortjener også oppmerksomhet, men jeg tror det er riktig å begrense redegjørelsen i dag til disse hovedspørsmål. Løsningen av dem vil virke medbestemmende på den økonomiske utvikling i årene framover. Det er også her en lettest kan øyne den politiske sammenheng i det som skjer.

I de senere årene har markedssamarbeidet i det europeiske frihandelsforbund, EFTA, vært det viktigste internasjonale økonomiske samarbeidet som Norge har deltatt i. Høsten 1961 og hele året 1962 mens forhandlinger pågikk i Brussel om tilknytning til Fellesmarkedet, kom EFTA-samarbeidet kanskje noe i bakgrunnen for medlemslandenes interesse. Men etter avbruddet i forhandlingene i begynnelsen av

året 1963 ble EFTA-landene enige om å styrke samarbeidet seg imellom. Den periode som var forutsett for opphevelse av restriksjonene på handelen mellom medlemslandene, ble forkortet. Ved utløpet av 1966 vil vi i EFTA med uvesentlige unntak for enkelte norske importvarer ha avvirket toll og mengdereguleringer for de varer som frihandelssamarbeidet omfatter. Denne timeplan står fast og skal ikke gjøres til gjenstand for nye forhandlinger. Toll- og kvotefri adgang til et kjøpedyktig marked på om lag 90 millioner mennesker byr på store muligheter for norsk næringsliv. Samtidig blir det stilt overfor økt konkurranse og omstillingsproblemer. Det er imidlertid Regjeringens inntrykk at vårt næringsliv hittil på en tilfredsstillende måte har greid å møte de omstillingsproblemer som overgangen til det større marked og den sterkere konkurranse reiser. På den andre siden er det fremdeles en relativt større stigning i vår import fra EFTA-landene enn i vår eksport til dette markedet.

I løpet av det siste år er det blant EFTA-landene blitt større forståelse for det syn at etter hvert som toll og kvotemessige handelshindringer gradvis blir fjernet, vil det være nødvendig å bringe inn under samarbeidet også andre sider av den økonomiske virksomhet. Dette er for øvrig delvis forutsatt i EFTA-konvensjonen. Som eksempel kan jeg nevne at EFTA har opprettet en egen utviklingskomite som har tatt opp til undersøkelse flere praktiske spørsmål i samband med distrikts- og industrialiseringspolitikken. Det er besluttet nedsatt en rekke arbeidsgrupper for behandling av særskilte fagområder som f.eks. spørsmålet om en nærmere utbygging av reglene for etableringsretten i EFTA og reglene om restriktive forretningsmetoder. Etter norsk initiativ vil en også drøfte offentlige organers anbudspolitikk med sikte på å bringe medlemslandenes lovbestemmelser og praksis i samsvar med konvensjonens prinsipper.

EFTA arbeider videre med en rekke spørsmål i tilknytning til landbruket, bl.a. problemet med å gi enkelte landbruksvarer frihandelsstatus og spørsmålet om å avvikle subsidiert eksport av landbruksvarer når den er til skade for andre medlemsland.

Som en generell betraktning tror jeg likevel det er riktig å si at EFTA nå ikke står foran noen ny og betydelig utvidelse av sin virksomhet. Det som skjer, er heller at en forsøker å sette i verk de enkelte bestemmelser i EFTA-konvensjonen og å definere grenseområdene for frihandelssamarbeidet. Og de problemer som her reiser seg, er viktige og arbeidskrevende nok.

En viktig side av EFTA-samarbeidet er de konsultasjoner om ytre handelspolitiske spørsmål som etter hvert har utviklet seg mellom medlemslandene. Selv om EFTA-landene ikke alltid har sammenfallende interesser, har det sin store nytte å komme sammen til regelmessige drøftinger om aktuelle handelspolitiske spørsmål. Både når det gjelder forholdet til Fellesmarkedet og de kommende tollforhandlinger i GATT og FN's konferanse om handel og utvikling, har den konsultasjonspraksis som utvikler seg mellom EFTA-landene atskillig betydning.

Sommeren 1961 søkte, som man vil huske, Storbritannia om medlemskap i Det europeiske fellesmarked. Dette utløste også søknader fra de øvrige EFTA-land om medlemsskaps- eller assosiasjonsforhandlinger. Dette var i fullt samsvar med

EFTA's målsetting. Seksmakts- samarbeidet fikk på denne måten politisk oppmuntring og et ytterligere skubb fremover. Men virkningene stoppet ikke her. Den britiske søknad skapte en helt ny situasjon med nye økonomiske og politiske problemstillinger for de fleste land i den vestlige verden. Et heldig utfall av forhandlingene ville ha ført til en sammensmelting av de to europeiske markedsorganisasjoner EFTA og CEE. Handelsproblemene til mange av utviklingslandene i det britiske Samvelde ville, så langt de selv ønsket det, kunne blitt løst på samme måte som for de afrikanske land som alt var assosiert med Fellesmarkedet. Utenfor den handelspolitiske reorganisering i den vestlige verden ville først og fremst Nord-Amerika og Latin-Amerika falle.

I denne situasjon var det at avdøde president Kennedy satte fram et tilbud om et atlantisk partnerskap mellom Vest-Europa og Nord-Amerika som to likeverdige partnere. Det økonomiske grunnlag for dette samarbeid skulle trygges bl.a. gjennom omfattende tollforhandlinger i GATT mellom de to områder. Den nye amerikanske handelslovgivning som ble vedtatt i 1962 gjorde det mulig å sikte mot en fullstendig fjernelse av tollhindringene for store deler av samhandelen mellom de to områder, en fjernelse som så gjennom bestevilkårsregelen ville komme landene i andre verdensdeler til gode.

Avbruddet i Storbritannias forhandlinger om tilslutning i Brussel i januar i fjor endret forutsetningene for dette opplegget og skapte en situasjon med virkninger langt ut over de konkrete medlemskapsforhandlinger som der ble ført. Det er på bakgrunn av denne nye situasjon vi i dag må se de problemer vi står overfor. Det er intet som tyder på at forhandlinger om britisk medlemskap i CEE kan bli gjenopptatt med det første. Om og når de politiske forutsetninger vil kunne være til stede for nye forhandlinger, er det vanskelig å si noe nærmere om. Vi vet jo heller ikke på hvilket grunnlag nye markedsforhandlinger eventuelt vil kunne bli ført.

Avbruddet i Brussel-forhandlingene førte til en midlertidig stans i utbyggingen av Fellesmarkedet. Det som vel i første rekke satte maskineriet i gang igjen, var det tyske såkalte synkroniserte arbeidsprogram fra i fjor vår som tok sikte på en balansert utbygging av samarbeidet innen CEE under hensyn til de ulike lands spesielle interesser. Dette betydde bl.a. at utviklingen på den indre front, særlig hvor det gjaldt landbruket, ble koblet sammen med utformingen av en felles opptreden i den ytre handelspolitikk, særlig når det gjaldt forhandlinger om tollnedsettelse i GATT. Dette opplegget fikk sitt formelle uttrykk ved de vedtak som CEE's Ministerråd gjorde før jul i fjor. Fellesmarkedets Kommisjon bidro under forhandlingene i sterk grad til det resultat som ble oppnådd.

Det ble da nådd enighet mellom De seks om hovedtrekkene i markedsreguleringer for meieriprodukter, for kjøtt og for ris, som alle skal tre i kraft i april i år. Det ble også vedtatt hovedretningslinjer for en markedsregulering for fett som skal tre i kraft 1. november i år. For Norge som tradisjonell fetteksportør er denne sak av interesse. Med de markedsreguleringer som allerede er i kraft for bl.a. egg, svinekjøtt, fjærfe og korn, er grunnlaget for Fellesskapets framtidige landbrukspolitikk lagt, med det viktige forbehold at de seks land ennå ikke er nådd

fram til enighet om kriteriene for fastsettelsen av den felles kornpris. Dette vanskelige spørsmål vil bli gjort til gjenstand for fortsatte forhandlinger i tiden framover.

Man kan også vente seg at spørsmål i tilknytning til penge- og valutapolitikken, økonomisk programmering og økonomisk politikk generelt sett, arbeidsmarkeds- og sosialpolitikk kommer mer i forgrunnen. Men i særlig grad er den ytre handelspolitikk av direkte betydning for oss. Det later til å være på det rene at den tilnærming til den felles ytre tolltariff som ble foretatt i sommer, har skapt problemer for flere norske bedrifter. For norsk eksport er det i denne forbindelse av særlig interesse hvordan Fellesskapet vil utforme sin politikk når det gjelder import under tollfrie kvoter eller kvoter med nedsatt toll. Det er i CEE fremmet forslag om nok en akselerasjon av den indre tollnedbygging. Dette vil i tilfelle den blir vedtatt, ytterligere framskynde de diskriminerende virkninger av at det eksisterer to markedsgrupperinger i Vest-Europa.

Jeg vil gjerne nevne ett konkret spørsmål som vi nylig er blitt stillet overfor i vårt forhold til De seks. I desember i fjor utstedte Den høye myndighet i Kull- og stålfellesskapet en såkalt bindende rekommendasjon til medlemslandene om innføring av – til dels betydelig – økt toll på jern og stål med virkning fra 15. februar i år. Vår eksport av råjern til det marked det her gjelder, har i de siste par år utgjort 20 – 30 mill. kroner – det er omtrent halvparten av vår samlede eksport av denne vare. Den nye råjernerntoll kan antakelig karakteriseres som prohibitiv for oss. I likhet med en rekke andre land har Norge protestert mot tollforhøyelsene, og vi har drøftet våre problemer med Den høye myndighet. Vi vil fortsette bestrebelsene for å vinne forståelse for de vansker disse tiltak skaper for norsk eksport.

Stålmarkedet i de fleste industriland i verden har for øvrig vært preget av overkapasitetsproblemer. Det er mulig at Kull- og stålfellesskapet tar initiativ til å innkalle en internasjonal konferanse for å drøfte markedssituasjonen for stål. Norge vil ønske et slikt initiativ velkommen.

Storbritannia, Danmark og Irland har funnet det hensiktsmessig å opprette kontaktordninger med Fellesskapet for å drøfte spørsmål av felles interesse. Norge har hittil ikke framsatt noen anmodning om dette. Det var liten grunn til et slikt initiativ i fjor da Fellesskapet nesten utelukkende var opptatt av indre landbrukspolitiske problemer som berører Norge i mindre grad enn f.eks. Irland og Danmark. Når nå andre saksområder kommer mer i forgrunnen, synes det ønskelig at også Norge tar spørsmålet om nærmere kontakt opp til vurdering. Med vår utadvendte økonomi vil beslutninger som blir truffet i Fellesskapet i økonomiske og handelspolitiske spørsmål, ofte direkte eller indirekte berøre også våre interesser. Det er derfor av betydning å være best mulig i kontakt med de utviklingstendenser som gjør seg gjeldende og å få et forum for drøfting av spørsmål som spesielt interesserer oss. Det er derfor min hensikt å ta kontakt med Kommisjonen om disse problemer i mai måned. Når jeg likevel er i Haag til møte i NATO's Ministerråd, hadde jeg tenkt å bruke en dag eller to i Brussel for å drøfte i hvilken form vi kan få en slik informativ kontakt og et debattforum med Kommisjonen. Det må gjøres på ministerlevel. Kommisjonen har innført den praksis at de ikke tar imot

embetsmannsdelegasjoner, vil man snakke med Kommissjonen som Kommissjon, må det være et regjeringsmedlem som møter.

De beslutninger som ble truffet i Fellesmarkedet nå før jul, omfatter også de kommende tollforhandlinger i GATT – den såkalte Kennedy-runden. Ved at Storbritannia ikke komme med i et utvidet europeisk fellesskap, innskrenkes fullmaktene for USA's president til i hovedsaken å forhandle om en reduksjon på 50 pst. av de amerikanske tollsatser mot gjensidighet fra andre industrialiserte lands side. Loven inneholder jo også en fullmakt til for varer hvor CEE og USA står for 80 % av verdenshandelen, å forhandle om fullstendig sløyfing av alle tollsatser, men det er blitt praktisk talt uten betydning etter at forhandlingene med Storbritannia ble brutt. Men denne fullmakten om en reduksjon på 50 pst. er jo i seg selv en betydelig fullmakt, som også dannet grunnlaget for vedtaket på GATT's ministermøte i mai 1963 om å innlede en ny tollforhandlingsrunde. For dette redegjorde handelsministeren i Stortinget den 1. juni i fjor. Det var i GATT enighet om å basere disse nye forhandlingene på et nytt prinsipp. Mens man tidligere innenfor GATT forhandlet om tollreduksjoner vare for vare mellom de mest interesserte land, skulle de nye tollforhandlingene finne sted etter det lineære prinsipp, dvs. at landene skulle redusere samtlige tollsatser med en bestemt prosent. I GATT's vedtak ble det ikke sagt noe om hvor store tollreduksjonene skulle være, men som arbeidshypotese tok man sikte på en 50 pst. reduksjon, i samsvar med fullmaktene i den amerikanske loven.

Som ledd i vedtakene før jul godtok også Fellesmarkedet GATT's arbeidshypotese om at tollreduksjonen for industrivarer bør være 50 pst. Men fellesmarkedslandene knyttet samtidig størrelsen av reduksjonen sammen med en løsning av det såkalte disparitetsproblem – som det for øvrig er gjort nærmere rede for i det notat som er omdelt til komiteens medlemmer. Dette problem, slik som Fellesskapet har lagt det fram, oppstår som følge av ulikheter i tollnivået for mange varer mellom CEE's tolltariff på den ene siden og den amerikanske og den britiske tolltariff på den andre siden. Fellesmarkedet tar sitt utgangspunkt i at en høy tollsats – selv om den blir redusert med 50 % – fortsatt kan være en sterk importhindring, mens en lav tollsats med samme reduksjon neppe lenger vil ha særlig beskyttelsesverdi og heller ingen verdi som et kort under forhandlinger. For å utjevne denne forskjellen – det er denne forskjellen som kalles disparitet – har Fellesmarkedet lagt fram flere forslag. Disse går i prinsippet ut på at et høytoll-land bør foreta en forholdsvis større reduksjon av sine tollsatser enn et lavtoll-land. Etter CEE's forslag skal høytoll-land under GATT-forhandlingene redusere de høye tollsatser med maksimum, dvs. med 50 %, mens lavtoll-landene reduserer de tilsvarende tollsatser relativt mindre, eventuelt ikke foretar noen reduksjon i det hele tatt.

Selv om dette særlige problem er oppstått som følge av ulikheter mellom Fellesmarkedets tolltariff og den amerikanske og den britiske, berører det også andre lands interesser. Det finnes en rekke tilfelle hvor en slik redusert nedsettelse av CEE's tollsats, fordi disparitet foreligger i forholdet til USA eller Storbritannia, vesentlig rammer et tredje land fordi dette tredje land er den betydeligste eksportør

av vedkommende vare til Fellesmarkedet. Enkelte EFTA-land står her overfor den mulighet å se til dels vesentlige deler av sin eksport til Fellesmarkedet gjort til gjenstand for en mindre tollreduksjon enn vedkommende land selv forutsettes å foreta for sin import. Fra Fellesskapets side har man innsett dette. Det har derfor erklært seg rede til å drøfte spørsmålet med de berørte land i tilfelle en anvendelse av disparitetsregelen får alvorlige konsekvenser for disse lands eksportinteresser i forhold til Fellesmarkedet. Hva dette kan komme til å bety i praksis for de berørte land, vet vi foreløpig lite om. Våre myndigheter er for tiden i ferd med å undersøke i hvilken grad norske interesser måtte bli berørt. De foreløpige undersøkelser tyder på at 20 – 25 pst. av vår eksport til De seks, dvs. eksport til ca. 400 mill. kroner, vil bli berørt av CEE's forslag til løsning av disparitetsproblemet. Dette gjelder bl.a. ferrolegeringer og magnesium, for å nevne et par av de viktigste varer. Norske interesser tilsier følgelig at CEE's opplegg for løsning av disparitetsproblemet bør endres i betydelig utstrekning.

Et annet viktig spørsmål er i hvilken grad de forskjellige land vil fremme krav om å unnta varer fra den alminnelige tollreduksjon selv om det ikke foreligger disparitet. Det har hele tiden vært på det rene at landene må ha en slik adgang for varer hvor det er særlig vanskelig å redusere tollsatsene med så mye som 50 %. Men det har vært forutsetningen at slike unntak må begrenses til det absolutte minimum. Hittil har unntaksspørsmålet ikke vært viet særlig oppmerksomhet, men det må ventes at problemet vil komme sterkt fram på et noe senere tidspunkt. I hvilken utstrekning De forente stater vil kreve unntak er ennå ikke helt klart. Konsultasjoner om disse spørsmål foregår for tiden mellom Kongressen og den amerikanske industri. Heller ikke Fellesmarkedet har truffet noen avgjørelse i saken. Norge er særlig interessert i Fellesmarkedets unntakskrav, idet det er å frykte at CEE ønsker unntak for slike varer hvor Norge har betydelige tradisjonelle eksportinteresser i forhold til Fellesmarkedet.

Et særlig problem i tollforhandlingene – og sannsynligvis det vanskeligste – er behandlingen av landbruksvarene. De forente stater foreslo opprinnelig at landbruksvarer som nyter beskyttelse gjennom tollsatser og mengdereguleringer, skal behandles etter samme regler som industrivarer. Også i tilfelle hvor et land beskytter landbruksvarer gjennom andre tiltak, f.eks. gjennom særlige markedsordninger, foreslo De forente stater en halvering av importbeskyttelsen.

Fellesmarkedslandene har imidlertid nå lagt fram et annet forslag til forhandlingsopplegg. Fellesmarkedets forslag tar i langt større grad enn det amerikanske sikte på det enkelte lands nasjonale jordbrukspolitik, og ikke bare på importbeskyttelsen – altså på hele det jordbrukspolitiske system og ikke bare på importbeskyttelsen. Hovedprinsippene i forslaget er for det første en konsolidering av den nasjonale støtte til det enkelte landbruksprodukt, og for det annet å få i stand verdensomfattende avtaler for noen av de viktigste jordbruksprodukter. Virkningen av Fellesmarkedets forslag er at de kommende forhandlinger må føres på basis av den eksisterende produktstøtte i hvert enkelt land.

Forslaget er som nevnt nylig lagt fram, og det blir nå studert i hovedstedene. Hvilke konsekvenser forslaget vil få for Norge er det ikke mulig å si noe om

foreløpig. Men myndighetene har satt i gang en undersøkelse og analyse av forslaget.

Når det gjelder handelen med fisk og fiskeprodukter har dette spørsmål hittil ikke vært tatt opp særskilt i forberedelsene til GATT-forhandlingene. Fiskerikonferansen i London har nok her spilt inn. På det nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si noe om hvordan forhandlingene om denne varegruppe vil forløpe. Men i og med at tollforhandlingene forutsetningsvis skal omfatte alle varer, må de etter norsk oppfatning også omfatte fisk og fiskeprodukter.

Tollforhandlingene i GATT vil bli offisielt åpnet 4. mai i år i Genève. Men på grunn av at forberedelsene både på amerikansk side og på CEE-siden er så pass kort kommet, kan det neppe ventes at disse forhandlingene kommer i gang for alvor før til høsten. Omfanget av forhandlingsoperasjonen vil en lettere forstå når en tenker på at Nord-Amerikas årlige eksport til Vest-Europa alene utgjør over 9 milliarder dollar, Vest-Europas eksport til Nord-Amerika utgjør mellom 5 og 6 milliarder dollar, EFTA-landenes eksport til Fellesmarkedet utgjør ca. 6 milliarder dollar og EFTA's import fra CEE utgjør hele 8 milliarder dollar pr. år.

De forestående tollforhandlinger har et tredobbelt formål. Et vellykket resultat vil mildne diskrimineringen i den inter-europeiske handel som følger av de to markedsgrupperinger, en diskriminering som blir mer og mer følbare. Dette er særlig viktig for Norge – dette at et vellykket resultat vil mildne virkningene av diskrimineringen. Et heldig utfall vil også redusere handelshindringene for verdenshandelen i sin alminnelighet, og det vil styrke de økonomiske og politiske forbindelser mellom Europa og de nord-amerikanske demokratiene. Men interessemotsetningene er mange og store, og problemene har ikke bare politisk rekkevidde, de er også teknisk meget kompliserte. Derfor kan vi ikke stille for store forventninger. Men på norsk side vil vi gjøre vårt ytterste for at GATT-forhandlingene skal føre til størst mulige tollreduksjoner.

GATT-forhandlingene vil også omfatte utviklingslandenes handel. Men disse landenes økonomiske utvikling og handelspolitiske stilling reiser også ganske spesielle problemer.

Gapet mellom de rike og fattige land er blitt stadig større, fordi vekstraten i de rike land ligger så langt over vekstraten i de fattige land. Dette er bakgrunnen for at Generalforsamlingen i De forente nasjoner høsten 1962 vedtok å innkalle til en konferanse for handel og utvikling i Genève, der alle medlemmer av De forente nasjoner og FN's særorganisasjoner skal være med. Konferansen er nå fastsatt til tida 23. mars – 15. juni i år. En regner med at det vil være i alt om lag 120 land og organisasjoner representert med omkring 1 500 deltakere og observatører.

I en resolusjon fra FN's økonomiske og sosiale råd i juli i fjor heter det at "økonomisk og sosialt framskritt verden over er i sterk grad avhengig av en ekspansjon i internasjonal handel og av en økende andel for utviklingslandene i denne handel." Rådet uttalte videre at "utviklingslandenes fundamentale problemer er man godt klar over. Det som nå trenges er en vilje hos alle til å handle og til å treffe praktiske tiltak med sikte på å øke utviklingslandenes eksport og deres inntekter av eksport og skape raskere takt i deres økonomiske utbygging".

Betydningen av FN-konferansen i Genève ligger først og fremst i at De forente nasjoner og dermed medlemslandene hver for seg erkjenner at utviklingslandenes utenrikshandel danner et problemkompleks for seg og fortjener særlig oppmerksomhet.

For å være litt mer konkret skal jeg nevne noen av de problemer konferansen må søke å ta stilling til:

Hvorfor har land som i hovedsaken eksporterer råvarer, prosentvis gått tilbake med hensyn til den andel de har av verdenshandelen?

Hvordan kan man få stabilisert priser og avsetning for de råvarer – herunder også landbruksvarer – som utviklingslandene produserer, og få trygget disse lands valutainntekter slik at de kan betale for den kapitalvareimport de trenger for å bygge ut sin økonomi og heve levestandarden?

Hvor kan utviklingslandene finne markeder for den økning i produksjonen av industrivarer som de må ha for ikke å være ensidig avhengig av råvareeksporten?

Kan en støtte til utviklingslandene gjennom en omlegging av den tradisjonelle internasjonale handelsstruktur føre til en hurtigere framvekst av deres industri?

Jeg tror de spørsmålene jeg her har nevnt illustrerer hva slags konferanse vi står overfor. Problemene er av langsiktig natur, de kan ikke løses i løpet av én konferanse. Vi trenger bl.a. et maskineri for fortsatte drøftelser. – Jeg kan bare for kuriositetens skyld fortelle at bare den foreløpige dokumentasjon som er lagt til rette av den forberedende komite, omfatter 5 400 sider. – Men vi trenger et maskineri for fortsatte drøftinger. Det er ganske klart at på en to måneders konferanse er det ikke langt man kan komme, særlig med så mange deltakere.

For Norge må det være naturlig å stille seg positivt til slike bestrebelser. For min del tror jeg også at mye mer kan gjøres ut av de bestående FN-organer og GATT. Det er maktpåliggende at vi bruker det apparat vi alt har, på en slik måte at utviklingslandene føler at det blir tatt hensyn til deres eksportbehov. For øyeblikket er det en utstrakt negativ holdning blant utviklingslandene, spesielt til GATT, som de i likhet forresten også med OECD betrakter som en sammenrotting av de rike land eller i hvert fall som en organisasjon som domineres av de rike land. Blir det på FN-konferansen i Genève demonstrert en ærlig vilje til å søke en bedring av utviklingslandenes økonomiske vilkår, tror jeg ikke det skal bli vanskelig å finne organer som effektivt kan ta seg av deres problemer.

Vi står med andre ord åpne til forslag der. Det vil sikkert komme forslag om en helt ny verdenshandelsorganisasjon, og det kan være mulig at det vil tas sikte på å skape et alt for komplisert apparat. Men at det må skapes et forum hvor dette sett av problemer kan holdes under kontinuerlig studium og diskusjon, tror jeg ikke vi kommer bort fra.

Dimensjonene av de problemer utviklingslandene står overfor, gjør det naturlig at det spørsmål har vært reist om selve de prinsipper som verdenshandelen bygger på i dag, er de beste for disse landene. Jeg tror man skal ha et åpent sinn for dette spørsmålet. I mangt kan det hende at vi må finne fram til nye virkemidler i verdenshandelen som kan supplere og utfylle de prinsipper som er lagt til grunn for

eksisterende internasjonale avtaler uten å bryte med dem. De tiltak det her dreier seg om, spenner fra finansielle ordninger for å kompensere for svingninger i råvareprisene og til en begrenset fravikelse av bestevilkårsregelen i internasjonal handelspolitikk. De forslag som har vært fremmet vil, i fall de skulle bli vedtatt, medføre betydelige finansielle forpliktelser for Norge, de vil også kunne berøre viktige økonomiske interesser i vårt samfunn, både generelt og i enkelte næringer, særlig jordbruk og skipsfart.

Det er for tidlig å komme inn på disse forslagene, her, men det er ett jeg gjerne vil ha nevnt spesielt, nemlig forslaget om en fravikelse av bestevilkårsklausulen.

På norsk side er vi sterkt i tvil om det er forskjellige former for toll-*preferanse*-behandling for enkelte varegrupper av utviklingslandenes eksport som fortest vil føre til en naturlig ekspansjon av deres utenrikshandel som både de og vi ønsker. Men der er andre land. f.eks. innenfor De seks, som mener at nettopp en slik preferansebehandling er det best egnede middel. Vi skal i hvert fall være klar over at en mer eller mindre vilkårlig fravikelse fra bestevilkårprinsippet i internasjonal handel, er et meget alvorlig skritt, og særlig alvorlig er det for de mindre land. I denne sammenheng er det naturlig for Norge å være på vakt overfor forslag som tar sikte på å legalisere flaggpreferanser på skipsfartens område. I det hele tatt tror jeg nok vi må være forberedt på at det blir våre skipsfartsinteresser som kommer sterkest i faresonen under denne konferansen, og at det er der vi må være sterkest på vakt.

Jeg ser det slik at det en i første rekke bør ta sikte på, er en verdensomfattende og ikke-diskriminerende nedbygging av eksisterende handelsskranker. I denne prosess er det vår plikt i første rekke å ha oppmerksomheten henvendt på de produkter, både råvarer og industrivarer, som er av særlig betydning for utviklingslandenes økonomi.

Hva Norge for sin del kan tilby her, har Regjeringen god rettleiding for etter Stortingets behandling i fjor av St.meld. nr. 54 om Norges kommersielle støtte til utviklingslandene. Jeg viser for så vidt til Innst. S. nr. 228 for 1962-63 fra denne komite.

Utviklingen går mer og mer i retning av å gjøre handelspolitikken til en integrerende del av landenes utenrikspolitikk. Dette gjelder i dag både for små og store land, men forholdet har særlig betydning når det gjelder de land som har størst makt og innflytelse. De internasjonale økonomiske forhandlinger som vi nå står foran, vil kunne føre videre den internasjonale arbeidsdeling og det internasjonale økonomiske samvirke. Men samtidig vil utfallet av disse forhandlinger like meget kunne bli påvirket av politiske synspunkter som av rent handelspolitiske overveielser. Det kan være nyttig å være oppmerksom på dette forhold.

Etter krigen har det lyktes å utvikle et internasjonalt system av handelspolitiske rettigheter og forpliktelser. Dette system bygger på et nett av avtaler over landegrensene, både bilaterale og multilaterale.

Av de multilaterale ordninger nevner jeg GATT, OEEC fram til 1960, EFTA og CEE, OECD siden 1960 og Det internasjonale valutafond. De forpliktelser som

her er utviklet, påhviler store og små land, på samme måte som rettighetene. Det sier seg selv at et slikt organisert internasjonalt samarbeid styrker de mindre lands internasjonale forhandlingsposisjon. Selv om forpliktelsene av og til kan føles som inngrep i vår nasjonale handlefrihet, vil totalt sett rettighetene og fordelene være større enn forpliktelsene.

Utviklingen i vår utenrikshandel og i skipsfartsinntektene spiller en vesentlig rolle for vår levestandard og vår fortsatte økonomiske vekst. Det må derfor være klart i Norges interesse å bidra til å styrke og til å utvikle videre dette gjensidig forpliktende system som vi etter hvert er kommet fram til når det gjelder internasjonal handel og økonomisk samarbeid. I en bredere sammenheng er dette både en utenrikspolitisk og en handelspolitisk oppgave.

Formannen: Jeg skal få takke utenriksministeren for redegjørelsen. – Er det noen som forlanger ordet?

Braadland: Jeg vil gjerne benytte anledningen til å be utenriksministeren om å korrigere en pressemelding jeg har sett om at Frankrike ikke akter å gå videre med seriøse forhandlinger i Kennedy-runden før de har fått fastslått kornprisen i forhold til sine partnere.

Utenriksminister Lange: Det er riktig at det foreligger slike pressemeldinger og at man vel må regne med at det er en av de forberedende operasjoner som man må igjennom før disse forhandlingene for alvor kan komme i gang, og det var blant annet det jeg hadde i tankene da jeg sa at jeg tror ikke vi kommer til virkelig reelle forhandlinger før ut på høsten.

Braadland: Det var et spørsmål til. Det gjelder økingen av ståltollen i EEC. Jeg har sett at Sverige der overveier å ta mottiltak, og utenriksministeren gjorde rede for at vi allerede har latt vår stemme høre og beklage denne tollforhøyelsen. Men ville det ikke være riktig, i betraktning av at vi nå en gang står i EFTA, at disse anstrengelsene som blir gjort fra EFTA-landenes side for å få en bedre ordening med ståltollen, ble koordinert, slik at vi ikke risikerer at f.eks. Sverige kjøper seg til en spesiell lettelse mot ytelser på andre hold som ikke vi kan gi?

Utenriksminister Lange: Jeg kan svare til det at vi er i stadig kontakt med svenskene og har stadige samrådinger med dem for at vi ikke skal risikere at de kjøper seg til spesielle fordeler. Nå står jo selvfølgelig de i en betydelig sterkere posisjon enn Norge, fordi de er leverandører av et langt bredere register av spesialiserte varer. Men vi er som sagt i kontakt med dem.

Braadland: Hvis jeg får spørre igjen: Jeg har også sett pressemeldinger om at Østerrike og Danmark nå faktisk forhandler med EEC om en assosieringsavtale, og jeg har også sett en melding om at Østerrike har underrettet sine EFTA-partnere

om at når disse forhandlinger har ført til et resultat, vil Østerrike måtte tre ut av EFTA.

Utenriksminister Lange: Danmark forhandler ikke om noen assosieringsordning. Danmark forhandler om sine konkrete landbruksproblemer i forholdet til fellesmarkedslandene. Østerrike forhandler om en assosieringsordning, og handelsministeren, Bock, avga en erklæring som den hr. Braadland har sett i avisene. Han ble prompte desavuert av sin kollega Kreisky, som sa at det var alt for tidlig å si noe om utfallet av forhandlingene med De seks, og om konsekvensene av en eventuell ordning.

Braadland: Med hensyn til utenriksministerens ønske om å få etablert et kontaktutvalg i Brussel, så har jeg for så vidt ikke noe å bemerke til det, men det forekommer meg litt eiendommelig at det er nødvendig å etablere et spesielt organ ved siden av vår ambassade. Vår ambassadør i Brussel er jo akkreditert Kommissjonen. Vi har også styrket ambassaden ganske meget, ambassadøren har fagfolk til sin disposisjon, og jeg trodde at det var mulig for ambassaden med den status den har, å ta opp og diskutere med EEC de spørsmålene som vi er interessert i.

Utenriksminister Lange: Nei, det viser seg at den praksis Kommissjonen der har innført går ut på at skal Kommissjonen som sådan engasjere seg i forhandlinger med et utenforstående land, så krever de tilstedeværelse av et regjeringsmedlem. Faktisk skjer det jo da at det under et slikt møte hvor der er et regjeringsmedlem til stede, blir trukket opp en ramme for videre forhandlinger, og så kan *de* føres videre av vedkommende lands ambassadør eller av embetsmenn fra hovedstedene. Men den praksis de konsekvent har fulgt i forhold til samtlige utenforstående land, er at de i hvert fall med visse mellomrom vil ha kontakt på regjeringsplan.

Formannen: Flere har ikke bedt om ordet, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.55.